

"Katyń - w rocznicę zbrodni". Wystawa w Centrum Dialogu Przełomy

25 kwi 2023 8:59 Autor: ijaworska

W Muzeum Narodowym w Szczecinie - Centrum Dialogu Przełomy do 8 maja można oglądać wystawę pt. „Katyń- w rocznice zbrodni”. Współorganizatorem wydarzenia jest Województwo Zachodniopomorskie.

Ekspozycja przypomina jedną z najbardziej okrutnych zbrodni drugiej wojny światowej – zbrodnię katyńską. Prezentowane przedmioty wydobyte zostały z masowych grobów podczas ekshumacji prowadzonych w Katyniu, Miednoje i Charkowie na Piatichatkach. Pamiątki pochodzą ze zbiorów Stowarzyszenia „Katyń” oraz archiwum rodzinnego Andrzeja Milczanowskiego. Podczas wernisażu można było także obejrzeć dwa mundury polskich oficerów z czasów drugiej wojny światowej ze zbiorów Andrzeja Winczy.

Na mocy decyzji najwyższych władz ZSRS wiosną 1940 roku rozstrzelano co najmniej 21 768 obywateli polskich, w tym oficerów Wojska Polskiego, Policji Państwowej, Straży Granicznej, Służby Więziennej, przedstawiciele administracji, nauczycieli i duchowieństwa. Egzekucji dokonywali funkcjonariusze NKWD, strzelając uwięzionym w tył głowy. Ofiary zbrodni były grzebane w masowych grobach w Katyniu pod Smoleńskiem, Miednoje obok Kalinina, Piatichatkach na przedmieściu Charkowa, Bykowni koło Kijowa. Około 7 tysięcy ofiar pochowano w nieznanych miejscach (prawdopodobnie m.in. w Kuropatach na Białorusi). Po ataku Niemiec na ZSRS doszło do zawarcia układu Sikorski-Majski, na mocy którego na terenie Związku Sowieckiego miały być formowane polskie jednostki wojskowe. W ich skład weszliby przetrzymywani po wybuchu wojny w sowieckich łagrach polscy żołnierze. Wówczas rząd polski na uchodźstwie rozpoczął starania o wyjaśnienie losów zaginionych oficerów. Władze sowieckie nie dawały jednoznacznych odpowiedzi, Stalin skłamał nawet, że wojskowi uciekli z miejsc przetrzymywania.

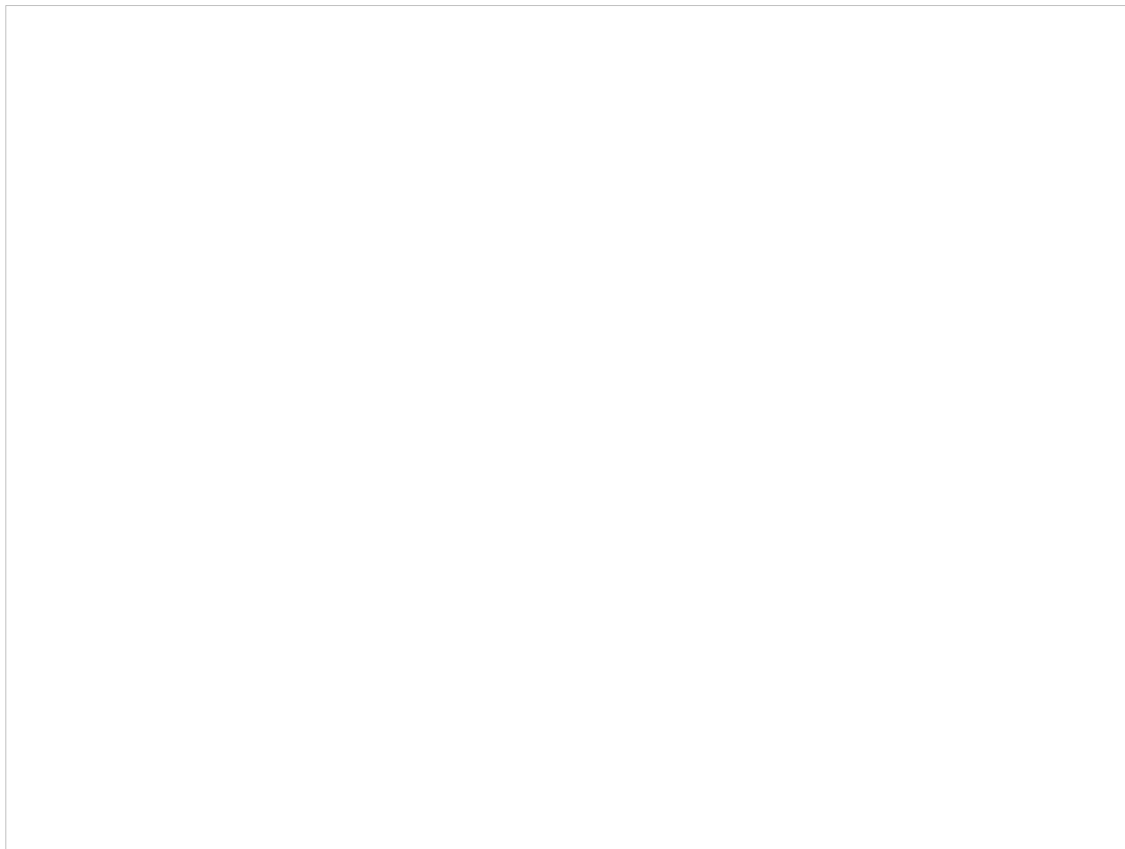
Zbrodni nie udało się zachować Sowietom w tajemnicy. Od 1941 roku masowe groby były odkrywane przez miejscową ludność. Milczała jednak na ten temat, zdając sobie sprawę z tego, że widzi coś, czego widzieć nie miała prawa. Dwa lata po ataku Niemiec na ZSRS miejsca pochówków zostały odkryte przez armię niemiecką. Niemcy rozpoczęli ekshumacje, a 11 kwietnia 1943 roku agencja Transocean podała informację o odkryciu zwłok ok. 10 tysięcy polskich oficerów. Podchwyciły to inne agencje, a cytaty docierały do okupowanej Polski (za pośrednictwem prasy gadzinowej), powodując szok i niedowierzanie, przede wszystkim wśród rodzin pomordowanych. Po ujawnieniu zbrodni rząd polski na uchodźstwie zerwał stosunki dyplomatyczne z Sowietami. Zbrodnię okryło milczenie, w PRL był to temat tabu. Przez długie lata po wojnie rodziny ofiar starały się dowiedzieć czegokolwiek o losach bliskich. Stało się to możliwe częściowo dopiero pod koniec istnienia systemu komunistycznego, a w pełni – w wolnej Polsce. Losy ofiar tzw. listy białoruskiej pozostają nieznanne do dziś.

Przy ekshumacjach prowadzonych w latach 90. na miejscach zbrodni pracowali polscy naukowcy, antropolodzy, lekarze. Wśród nich był Ewa Gruner, córka zamordowanego przez NKWD lekarza Juliana Grunera. W jednym z grobów znalazła sygnet i zegarek ojca. Te pamiątki, a także inne przedmioty prezentowane na wystawie, przywozła z Charkowa.

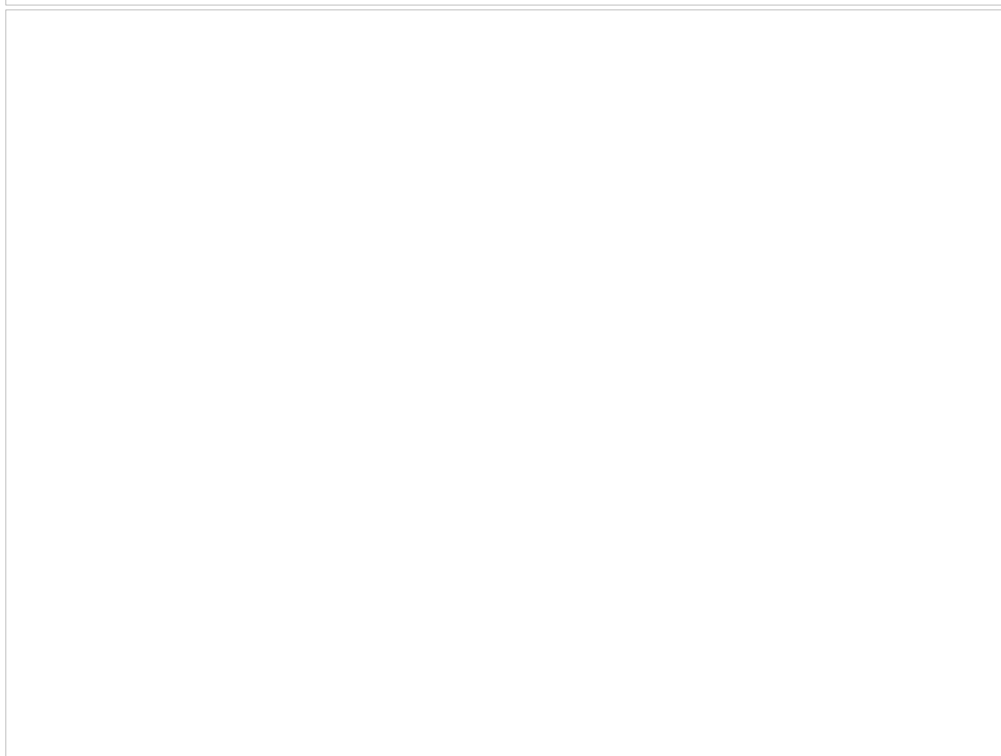
Kasetkę z orzełkami – przypinkami do czapek i guzikami z wojskowych mundurów – w 1995 roku otrzymał Andrzej Milczanowski, ówczesny minister spraw wewnętrznych, jako dowód uznania za zaangażowanie w odkrywanie kolejnych śladów zbrodni

katyńskiej. Ojciec Andrzeja Milczanowskiego, Stanisław Milczanowski, prokurator w Równem, był także jedną z ofiar NKWD – jego szczątki znajdują się w Bykowni pod Kijowem.

Galeria

[1]

[2]

[3]

[https://gabinet.archiwum-wzp.pl/biuro-organizacyjne/wydarzenia-patriotyczne-i-okolicznosciowe/2023/katyn-w-rocznice-zbrodni-wystawa-w-centrum-dialogu-](https://gabinet.archiwum-wzp.pl/biuro-organizacyjne/wydarzenia-patriotyczne-i-okolicznosciowe/2023/katyn-w-rocznice-zbrodni-wystawa-w-centrum-dialogu-przelomy?mobile_switch=standard)

[przelomy?mobile_switch=standard](https://gabinet.archiwum-wzp.pl/biuro-organizacyjne/wydarzenia-patriotyczne-i-okolicznosciowe/2023/katyn-w-rocznice-zbrodni-wystawa-w-centrum-dialogu-przelomy?mobile_switch=standard)